

УДК 351.7+343.98
DOI: 10.31733/15-03-2024/1/90-92

Юрій КРАМАРЕНКО

доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ЯК ОДНІЙ ІЗ ЗАГРОЗ МІЖНАРОДНІЙ ТА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

Основними напрямками реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю (далі – Стратегія), затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1126-р від 16.09.2022, є:

- удосконалення нормативно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю;
- формування ефективної системи інституційного забезпечення боротьби з організованою злочинністю;
- запровадження механізмів координації та взаємодії у сфері боротьби з організованою злочинністю;
- запобігання організованій злочинності та боротьба із злочинними організаціями у сферах з високим ризиком її прояву;
- інформаційно-аналітичне, наукове та кадрове забезпечення державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю;
- залучення громадськості до активної участі в боротьбі з організованою злочинністю;
- міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю [1].

Після схвалення Стратегії було прийнято низку нормативно-правових актів, що спрямовані на її виконання. Серед них постанова Кабінету Міністрів України № 59 від 26 січня 2022 р. «Деякі питання запровадження в діяльність центральних органів виконавчої влади системи оцінки СОСТА Україна» [2], якою утворено Міжвідомчу робочу групу з координації запровадження в діяльність центральних органів виконавчої влади системи оцінки СОСТА Україна та затверджено «Положення про Міжвідомчу робочу групу з координації запровадження в діяльність центральних органів виконавчої влади системи оцінки СОСТА Україна» й «Порядок збирання і узагальнення інформації та здійснення оцінювання загроз організованої злочинності та тяжких злочинів відповідно до системи оцінки СОСТА Україна» (далі – Порядок системи оцінки СОСТА Україна) [2].

Ще одним підзаконним актом є розпорядження Кабінету Міністрів України № 850-р від 27 вересня 2022 р. «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю» (далі – План заходів) [3]. У Плані заходів визначено, що МВС України та Національна поліція є основними їх відповідальними виконавцями, а також зазначено, що до утворення Національного координатора («координаційного органу, який проводить моніторинг і дає оцінку стану реалізації цієї Стратегії, що повинен бути створений відповідно до Стратегії») його функції покладаються на Міністерство внутрішніх справ України. Отже, МВС України є одним із ключових суб'єктів протидії організованій злочинності.

Одним із системоутворюючих стратегічних нормативно-правових актів, що торкається зазначеної сфери відносин, є Указ Президента України № 273/2023 від 11 травня 2023 р. «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки» (далі – Стратегічний план) [4]. Одними із стратегічних пріоритетів цього Стратегічного плану є «послідовна кримінальна політика, пріоритетом у якій є запобігання злочинності, невідворотність відповідальності, захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, забезпечення інтересів потерпілого» та «оперативність кримінального провадження з дотриманням міжнародних стандартів та принципу верховенства права» [4].

Щодо змісту і напрямів реформування органів правопорядку, котрі вказані у Стратегічному плані, слід звернути особливу увагу на такі пункти.

1.2. Забезпечення подальшого розвитку системи органів правопорядку на основі застосування ризик-орієнтованих підходів, інформаційно-аналітичної діяльності, стратегічного менеджменту та прогнозування.

1.4. Посилення системної взаємодії з інститутами громадянського суспільства у сфері протидії злочинності.

1.5. Гармонізація із законодавством ЄС і досягнення необхідних стандартів у питаннях прикордонного контролю шляхом запровадження національної системи автоматичного обміну між органами правопорядку інформацією з питань перетинання державного кордону з метою протидії тероризму та іншим кримінальним загрозам.

1.6. Подальший розвиток міжнародного співробітництва, зокрема через розширення міжвідомчої взаємодії.

1.7. Модернізація правових засад оперативно-розшукової діяльності.

2.1. Запровадження стратегічного планування у сфері кримінальної політики, що визначатиме міжгалузеві, галузеві та інституційні заходи протидії злочинності, забезпечення захисту особи, суспільства і держави від можливих посягань із додержанням принципів верховенства права та захисту прав людини.

2.2. Розвиток спроможності системи органів правопорядку та прокуратури брати участь у формуванні кримінальної політики і здійсненні моніторингу її реалізації.

2.3. Розроблення, затвердження та введення в дію Національного плану із запобігання (превенції) злочинності, розрахованого на три роки, на підставі якого за активної участі громадянського суспільства приймаються щорічні регіональні та місцеві програми запобігання (превенції) злочинності. Утворення міжвідомчої Координаційної ради з питань реалізації політики запобігання (превенції) злочинності.

2.4. Щорічне визначення пріоритетних напрямів протидії злочинності залежно від її стану, структури, динаміки і тенденцій.

2.7. Запровадження єдиної медійної політики та стратегії публічної комунікації для системи кримінальної юстиції у сфері реалізації кримінальної політики [4].

Можна констатувати, що вказані напрями є дієвими орієнтирами у протидії злочинності та її організованим формам. Їх поступова, системна та поміркована реалізація може надати суттєвий поштовх до верховенства права у суспільстві та мінімізації шкоди, що завдається протиправною діяльністю.

Отже, з огляду на зміни у чинному законодавстві, реформування правоохоронних органів та судових інстанцій можна констатувати, що в напрямі протидії організованим формам злочинності в Україні здійснюється певна робота, проте її темпи залишають бажати кращого. Причиною цього можуть бути і об'єктивні зовнішні чинники (особливо з кінця лютого 2022 р.), і ті, до яких, можливо, мають відношення певні суб'єкти впливу, тобто представники організованої злочинності та афілійовані до них особи. Подолання таких перешкод вимагає консолідації не тільки правоохоронних та інших державних органів, а й самого суспільства, в тому числі недержавних утворень.

Організована злочинність є проблемою світового масштабу, що по суті не має кордонів, та пронизує суспільні відносини кожної країни, підлаштовуючись під її особливості. Сучасна організована злочинність, як і всі суспільно-економічні процеси, перебуває у процесі трансформації. За припущеннями фахівців, тенденції організованої злочинності будуть формуватися під впливом «глобальних змін в таких областях, як демографія, міграція, урбанізація, конфлікти та економіка» [5, с. 36].

Заслужують на окрему увагу «Керівні принципи», прийняті 31 березня 2021 р. Комітетом Міністрів ЄС та розроблені Комітетом Ради Європи по боротьбі із тероризмом (CDCT) (далі – Керівні принципи) [6]. З огляду на загрози, що викликані поєднанням можливостей терористичної діяльності та організованої злочинності, Керівні принципи містять рекомендації країнам-членам щодо попередження та протидії тероризму. В Керівних принципах серед напрямів, на яких рекомендовано зосередити увагу країнам-членам, зазначено такі, як: «моніторинг та розвідка», «захист свідків», «корупція», «повернення активів» тощо. Також звернено увагу на «потенціал» та «дослідження», тобто готовність співробітників правоохоронних органів та суду до здійснення специфічних завдань та діяльності та заохочення проведення досліджень у сфері протидії тероризму та транснаціональній організованій злочинності для кращого їх розуміння [6].

З огляду на вказане слід зазначити, що ці напрями багато в чому перетинаються із

напрямами вітчизняної Стратегії та Стратегічного плану, котрі уже були згадані вище. Синхронізація та узгодження протидії злочинності на національному та міжнародному рівнях має першочергове значення, оскільки дозволить комплексно вирішувати завдання, що стоять перед правоохоронними органами. З огляду на масштабність завдань щодо протидії організованій злочинності ефективним є поєднання наукових підходів, новітніх інформаційних технологій та практичних надбань підрозділів, що здійснюють протидію організованій злочинності. При цьому наука та технології повинні відігравати роль науково-методологічного та методичного забезпечення вирішення конкретних завдань практичних підрозділів, тобто давати ґрунтовні відповіді на їхні запити та очікування та прогнозувати можливі результати.

1. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>.

2. Деякі питання запровадження в діяльність центральних органів виконавчої влади системи оцінки СОСТА Україна : постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 2022 р. № 59. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/59-2022-п#Text>.

3. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 850-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2022-р#Text>.

4. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки : Указ Президента України від 11 травня 2023 р. № 273/2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text>.

5. Крамаренко Ю. М., Скок О. С., Шевченко Т. В., Хашев В. Г. Сучасні питання протидії організованій злочинності в Україні та за кордоном: монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 216 с. URL : <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/9736>.

6. 10.3 Council of Europe Committee on Counter-Terrorism (CDCT). *Council of Europe*. URL : https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a19655.

УДК 343.9.02+341.31

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/92-94

Максим КРИВОНОС

доцент кафедри поліцейської діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів поліції Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка ДонДУВС,
кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ЗАГРОЗИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З часу ратифікації Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності держава Україна взяла на себе низку важливих зобов'язань в частині здійснення комплексу заходів щодо збирання та аналізу інформації про характер організованої злочинності на всій території держави, тенденцій та умов злочинної діяльності, обміну такою інформацією; контролю за практичними заходами щодо протидії організованій злочинності, а також проведення оцінки їх ефективності та дієвості.

Зважаючи на значущість та затребуваність результатів реалізації взятих Україною на себе зобов'язань, було розроблено й впроваджено Концепцію державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю [1] та план заходів з її реалізації [2]. Слідом за цим конкретизовано повноваження спеціальних підрозділів із боротьби з організованою злочинністю МВС (на той час УБОЗ) та СБУ з подальшим їх реформуванням під сучасні виклики часу. 13 жовтня 2015 р. замість ліквідованого УБОЗ утворено Департамент захисту економіки НПУ, на зміну якого 9 жовтня 2019 р. сформовано Департамент стратегічних розслідувань НПУ як міжрегіональний територіальний орган у складі кримінальної поліції Національної поліції України, який у співпраці з іншими правоохоронними органами бере